וּשְׁלֹשָׁה בּוֹ נִתְקַבְּצוּ כָּל יִשְׂרָאֵל עַל שֵׁבֶט בִּנְיָמִין עַל עִנְיַן פִּלֶגֶשׁ בַּגִּבְעָה. (מ) (טו) בְּשִׁבְעָה בַּאֲדָר מֵת מֹשֶׁה רַבֵּנוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם. בְּתִשְׁעָה בּוֹ נֶחְלְקוּ בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל: ג ה״יֵשׁ מִי שֶׁאוֹמֵר שֶׁיִּהְיוּ מִתְעַנִּין (טז) בְּכָל שֵׁנִי וַחֲמִישִׁי עַל (ט) [ט] חֻרְבַּן הַבַּיִת וְעַל הַתּוֹרָה שֶׁנִּשְׂרְפָה וְעַל (י) חִלּוּל הַשֵּׁם, וְלָעָתִיד לָבוֹא יַהֲפֹכֶם ה׳ לְשָׂשׂוֹן וּלְשִׂמְחָה:

ה שם.

הִלְכוֹת רֹאשׁ הַשָּׁנָה

תקפא דִּינֵי יְמֵי תַּחֲנוּנִים וְעֶרֶב רֹאשׁ הַשָּׁנָה. וּבוֹ ד׳ סְעִיפִים:

א א נוֹהֲגִים לָקוּם (פ) [*] בְּאַשְׁמֹרֶת לוֹמַר סְלִיחוֹת וְתַחֲנוּנִים (ג) מֵרֹאשׁ חֹדֶשׁ (א) אֱלוּל וְאֵילָךְ (ב) עַד יוֹם הַכִּפּוּרִים. הגה: וּמִנְהַג בְּנֵי אַשְׁכְּנַז אֵינוֹ כֵּן, אֶלָּא (ג) מֵרֹאשׁ חֹדֶשׁ וְאֵילָךְ מַתְחִילִין (ג) לְתִקַּע אַחַר הַתְּפִלָּה שַׁחֲרִית,

א טור בְּשֵׁם רַב הַאי וְכֵן הוּא מִנְהָג הַסְּפָרַדִּים.

בֵּאֵר הֵיטֵב

(מ) **בְּשִׁבְעָה בַּאֲדָר.** וְאִם בְּעִבּוּר, מִתְעַנִּים בַּאֲדָר רִאשׁוֹן. מַהֲרִי״ל סִימָן ל״א (ס״ג). וְכֵן כָּתַב בְּשִׁירֵי כְנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגה״ט סק״ג) מֹשֶׁה מַהֲרִי״ו מוּלִין וּמֹשֶׁה מַהֲרִי״ו בְּרוּנָא (סי׳ קצג) דְּכֵשֶׁהַשָּׁנָה מְעֻבֶּרֶת שֶׁיִּתְעַנֶּה בָּרִאשׁוֹן. וְעַיֵּן מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ח) וַהֲלָכוֹת קְטַנּוֹת חֵלֶק ב׳ סִימָן קע״ג: ג (ט) **חֻרְבָּן.** אֵיתָא בַּכְּתָבִים שֶׁרָאוּי לְכָל בַּר יִשְׂרָאֵל לְבַכּוֹת עַל שְׂרֵפַת הַתּוֹרָה, שֶׁמִּכֹּחַ הַתּוֹרָה בְּיָמֵינוּ. כָּתַב הַתַּנָּא (סי׳ נח ענין ארבעה צומות), בְּיוֹם הַשִּׁשִּׁי פָּרָשַׁת חֻקַּת נָהֲגוּ הַיְחִידִים לְהִתְעַנּוֹת, שֶׁבָּאוֹתוֹ הַיּוֹם נִשְׂרְפוּ עֶשְׂרִים קְרוֹנוֹת מְלֵאִים סְפָרִים בְּצָרְפַת, וְלֹא קִבְּלוּ אוֹתוֹ בִּימֵי הַחֹדֶשׁ מִפְּנֵי שֶׁמְּתוֹךְ שֶׁאֲלַת חֲלוֹם נוֹדַע לָהֶם שֶׁיּוֹם הַפָּרָשָׁה גּוֹרָם גְּזֵרַת הַתּוֹרָה, וְאֵת חֻקַּת הַתּוֹרָה מְתַרְגְּמִינַן דְּא גְּזֵרַת אוֹרַיְיתָא. גַּם בִּשְׁנַת ת״ח נִשְׂרְפוּ שְׁנֵי קְהִלּוֹת גְּדוֹלוֹת בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם. גַּם נוֹהֲגִין לְהִתְעַנּוֹת כ׳ בְּסִיוָן בְּכָל מַלְכוּת פּוֹלִין. פַּעַם אַחַת אֶרַע שֶׁבְּחֹדֶשׁ אֶחָד לֹא הָיָה אֶפְשָׁר לִרְאוֹת הַלְּבָנָה בְּחִדּוּשׁוֹ וּלְקִדּוּשׁוֹ מֻחְמֶצֶת שֶׁהָיָה יוֹם מְעֻנָּן וַעֲרָפֶל, וְגָזַר רַב אֶחָד תַּעֲנִית, וְכָתַב בְּתְשׁוּבַת שְׁבוּת יַעֲקֹב חֵלֶק ב׳ סִימָן י׳ שֶׁאֵין לוֹ עַל מָה לִסְמֹךְ לְטָרֵחַ אֶת הַצִּבּוּר בְּתַעֲנִית, עַיֵּן שָׁם: (י) **חִלּוּל הַשֵּׁם.** וּמִי שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְהִתְעַנּוֹת, עַל כָּל פָּנִים יִתְפַּלֵּל עַל דְּבָרִים הַלָּלוּ. וְיֵשׁ מִתְעַנִּים מִכְּשֶׁר וְיֵין בְּלֵילָה שֶׁלְּפָנֵיהֶם. וּבַקִּיץ שֶׁאוֹכְלִים קֹדֶם הַלַּיְלָה אֵין צָרִיךְ לְהַחְמִיר, אִם לֹא שֶׁקִּבְּלוּ עֲלֵיהֶם לְחַשְּׁבוֹ כְּלֵילָה אַחַר תְּפִלַּת עַרְבִית, מָגֵן אַבְרָהָם עַיֵּן שָׁם (ס״ט), וְעַיֵּן מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי לְעֵיל בְּסִימָן קל״ד סָעִיף קָטָן ג׳:

א (פ) **בְּאַשְׁמֹרֶת.** דְּסוֹף הַלַּיְלָה הֶקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שָׁט בָּעוֹלָם הַזֶּה וְהוּא עֵת רָצוֹן. הַגָּהוֹת מִנְהָגִים (שירנא אלול) וְעַיֵּן מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי סִימָן א׳ (סק״ו): (ג) **מֵרֹאשׁ חֹדֶשׁ.** אֲבָל בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ אֵין אוֹמְרִים סְלִיחוֹת וְתַחֲנוּנִים. מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ב): (ג) **לְתִקַּע.** יֵשׁ מַתְחִילִין מִיּוֹם רִאשׁוֹן דְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ, וְיֵשׁ מַתְחִילִין בְּיוֹם שֵׁנִי דְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ, וְאֵין לְשַׁנּוֹת שׁוּם מִנְהָג. עַיֵּן מָגֵן אַבְרָהָם (שם):

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

ג [ט] **חֻרְבָּן.** עַיֵּן בְּאֹר הֵיטֵב. וּמַה שֶּׁכָּתַב שֶׁנּוֹהֲגִים לְהִתְעַנּוֹת כ׳ סִיוָן, עַיֵּן בְּמָגֵן אַבְרָהָם לְעֵיל סִימָן תקס״ח שֶׁכָּתַב שֶׁפַּעַם אַחַת חָל כ׳ סִיוָן בְּעֶרֶב שַׁבָּת וְהָיָה בְּרִית וְצוּרָה הָרַב שֶׁיִּלְכוּ עַל הַסְּעֻדָּה שֶׁלֹּא יִמְצָא מִי שֶׁיֵּלֵךְ בַּלַּיְלָה, מַשְׁמַע דִּבְלָאו הָכִי מְחֻיָּבִים לְהַשְׁלִים אַף בְּעֶרֶב שַׁבָּת. וּמִקְרוֹב הִתְחִילוּ קְצָת לְהָקֵל בְּעֶרֶב שַׁבָּת שֶׁלֹּא לְהַשְׁלִים, וְלָכֵן נִרְאֶה שֶׁאַף אִם יֵשׁ שֶׁעָרָה שֶׁמְּשַׁלִּימִין כְּשֶׁחָל בְּעֶרֶב שַׁבָּת אֵין לִקְרוֹת וְיָחֵל בְּמִנְחָה, אַף עַל גַּב דְּלָעֵיל סִימָן תק״נ (ס״ג) כָּתַב כְּשֶׁחָל שֶׁעָרָה בְּטֵבֵת בְּעֶרֶב שַׁבָּת קוֹרִין וְיָחֵל אַף בְּמִנְחָה, הַיְנוּ בַּעֲשָׂרָה בְּטֵבֵת שֶׁהוּא תַּעֲנִית כַּלָּה, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּזֶה כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ מִקְלִין הַיּוֹם שֶׁלֹּא לְהַשְׁלִים אֵין לִקְרוֹת וְיָחֵל. וּמִכָּל מָקוֹם נִרְאֶה דְּשַׁפִּיר יָכוֹל לוֹמַר עַנְנוּ כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי לְעֵיל סִימָן תק״נ בֵּיד אֶפְרַיִם שָׁם (ד״ה במג״א סק״ו) לְעַנְיַן עֲשָׂרָה בְּטֵבֵת, דִּלְעַנְיַן עַנְנוּ אֵין נִרְאֶה לְחַלֵּק כָּל כָּךְ, כֵּיוָן שֶׁכְּאֶמֶת יֵשׁ כָּאן עֲשָׂרָה שֶׁמִּתְעַנִּים וּמְשַׁלִּימִין. וְעַיֵּן בְּאֵלִיָּה רַבָּה סִימָן תקס״ו (סק״ג) שֶׁכָּתַב בְּשֵׁם מַעֲדַנֵּי יוֹם טוֹב (סק״א) שֶׁבִּשְׁנַת תי״ב הָיָה כ׳ סִיוָן בְּיוֹם שֵׁנִי שֶׁהוּא תַּעֲנִית שְׁגּוּרוֹ אַרְבַּע אֲרָצוֹת וּקְבָעוּהוּ לְדוֹרוֹת, וְהוֹרוּ לְמַעֲשֶׂה לִקְרוֹת וְיָחֵל אַף בְּשַׁחֲרִית, וְדַוְקָא בָּזֶה הַיּוֹם שֶׁיִּחוּשׁ עוֹד כֵּן כו׳. וְכֵן בְּאֵלִיָּה רַבָּה כָּתַב לִקְרוֹת וְיָחֵל אַף שֶׁחָל בְּיוֹם שֵׁנִי וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב הַט״ז (שם סק״ג), עַיֵּן שָׁם. וְשָׁמַעְתִּי בִּימֵי חֶרְפִּי שֶׁנִּכְתַּב בְּפִנְקָס הָאַרְצוֹת שֶׁהַגְּזֵרָה הִיא לְבַל שְׁמוֹנָה עֲשָׂרָה בְּזָכָר וּלְבַת חָמֵשׁ עֶשְׂרֵה בִּנְקֵבָה, וְאַחַר כָּךְ רְאִיתִי בְּמָגֵן אַבְרָהָם סִימָן תקע״ו (סק״י) הֲבִיאוֹ בְּאֹר הֵיטֵב לְעֵיל (סק״ה) שֶׁכֵּן נוֹהֲגִים שֶׁאֵין גּוֹזְרִים עַל פְּחוּתִים מִשְּׁמוֹנָה עֲשָׂרָה כו׳, וְהֲבִיאוֹ בְּאֵלִיָּה רַבָּה (סק״ז) גַּם כֵּן. וּמַה שֶּׁקִּבְּעוּהוּ בָּעֶשְׂרִים סִיוָן אַף עַל פִּי שֶׁהָיָה עֵת צָרָה תְּכוּפָה שְׁנֵי יָמִים וְגַם אַחַר כָּךְ, לְפִי שֶׁבִּשְׁנִים קְדוֹמוֹנִים שְׁנַת תתקל״א הָיָה גַּם כֵּן עֵת צָרָה לְיַעֲקֹב בְּיוֹם זֶה כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּסֵפֶר הַגָּאוֹן בַּעַל ש״ך ז״ל, וְשָׁם כָּתוּב שֶׁבְּחֹרוּ בְּיוֹם זֶה שֶׁאֵינוֹ חָל בְּשַׁבָּת, עַיֵּן שָׁם:

א [בשו״ע] **בְּאַשְׁמֹרֶת.** וְכָתַב בִּרְכֵּי יוֹסֵף (ס״ק א־ב) בְּשֵׁם מַהֲרַ״ם זַצוּק״ל בְּתוּבוֹת (סי׳ ל) שֶׁיֵּשׁ מְקוֹמוֹת שֶׁאוֹמְרִים סְלִיחוֹת בְּעַרְבִית וְיִשְׁתַּקֵּעַ הַדָּבָר, שֶׁאֵין רְאוּי לְהַזְכִּיר שֵׁלֶשׁ עֶשְׂרֵה מִדּוֹת כִּי אִם בְּעֵת רָצוֹן, וְהֵיאַךְ שָׁם בְּעֵת שֶׁאוֹמְרִים יֵשֵׁב וְיִדּוֹם אוֹ יֹאמַר מְזֻמּוֹרִים, אַךְ הַהִדּוּי יָכוֹל לוֹמַר. אַךְ בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת אָסוּר עַד אַחַר חֲצוֹת מִשּׁוּם קְדֻשַּׁת שַׁבָּת. וְעוֹד שָׁם (סק״ג) בְּשֵׁמוֹ דְּמִי שֶׁקָּם בְּעֵת שֶׁהַצִּבּוּר אוֹמְרִים סְלִיחוֹת וְיִהְיֶה צָרִיךְ לְבַטֵּל תִּקּוּן חֲצוֹת, טוֹב שֶׁיֹּאמַר תִּקּוּן חֲצוֹת כְּסֵדֶר הָאֲרִ״י ז״ל שֶׁהוּא עִקַּר גְּדוֹל יוֹתֵר מֵהַסְּלִיחוֹת, וְעוֹד שָׁם (סק״ד) בְּשֵׁם מַהֲרַ״ש שֶׁצָּרִיךְ לוֹמַר הַסְּלִיחוֹת בְּנַחַת וּבְמִתּוּן וּבְכַוָּנָה, וְאָסוּר לְהַזְכִּיר שֵׁלֶשׁ עֶשְׂרֵה מִדּוֹת שֶׁלֹּא בְּכַוָּנָה. וְעוֹד שָׁם (סק״ו) שֶׁכָּתַב בְּטוּר בָּרֶקֶת שֶׁיּוֹתֵר טוֹב בְּיָמִים אֵלּוּ לְהַרְבּוֹת סְלִיחוֹת וְתַחֲנוּנִים עִם הַצִּבּוּר מִלִּימוּד. וְכָתַב בִּרְכֵּי יוֹסֵף (שם) שֶׁכֵּן רָאָה לִקְצָת רַבָּנִים שֶׁתָּמִיד הָיוּ עֲסוּקִים בְּגוּפֵי הֲלָכָה וּבְחִדּוּשׁ אֱלוּל הָיוּ מַנִּיחִים קְצָת מִפִּדְרָם לִלְמֹד גִּרְסָא רַק תַּחֲנוּנִים, עַיֵּן שָׁם. וְעוֹד שָׁם (סק״י) שֵׁשׁ מְקוֹמוֹת נוֹהֲגִים מֵרֹאשׁ חֹדֶשׁ אֱלוּל שֶׁמַּכְרִיז הַשַּׁמָּשׁ שׁוּבוּ בָּנִים שׁוֹבָבִים וּמִנְהָג יָפֶה הוּא, עַיֵּן שָׁם. וְכָתַב מְחַזִּיק בְּרָכָה (בספרו ברכי יוסף ס״ק כא) בְּשֵׁם שִׁפְתֵי כֹהֵן עַל הַתּוֹרָה פָּרָשַׁת מַטּוֹת, יֵשׁ נוֹהֲגִים לַעֲשׂוֹת הַתָּרַת נְדָרִים בָּאֱלוּל וְהָרָמָ״ז לֹא יָחֵל דְּבָרוֹ כְּכָל (במדבר ל ג) סוֹפֵי תֵּבוֹת אֱלוּל, עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן לְקַמָּן סוֹף סָעִיף קָטָן ד׳:

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

(טו) **בְּשִׁבְעָה בַּאֲדָר וְכוּ׳.** וּבְשָׁנָה מְעֻבֶּרֶת יֵשׁ דֵּעוֹת בֵּין הָאֲחָרוֹנִים, וְעַיֵּן בְּפִתְחֵי עוֹלָם (סק״ז), וְסוֹגְיָן דְּעָלְמָא לְהִתְעַנּוֹת בָּרִאשׁוֹן: ג (טז) **בְּכָל שֵׁנִי וַחֲמִישִׁי.** וּמִי שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְהִתְעַנּוֹת, עַל כָּל פָּנִים יִתְפַּלֵּל בָּהֶם עַל דִּבְרִים הַלָּלוּ. וְיֵשׁ מִתְעַנִּים מִבְּשָׂר וְיַיִן בָּהֶם וְגַם בַּלַּיְלָה שֶׁלְּפָנֵיהֶם, וּבַקִּיץ שֶׁאוֹכְלִים קֹדֶם הַלַּיְלָה אֵין צָרִיךְ לְהַחְמִיר, אִם לֹא שֶׁקִּבְּלוּ עֲלֵיהֶם לְחַשְּׁבוֹ כְּלֵילָה אַחַר תְּפִלַּת עַרְבִית, מָגֵן אַבְרָהָם עַיֵּן שָׁם (ס״ט), וְעַיֵּן מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי לְעֵיל בְּסִימָן קל״ד סָעִיף קָטָן ג׳:

א (פ) **בְּאַשְׁמֹרֶת.** דְּסוֹף הַלַּיְלָה הֶקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שָׁט בָּעוֹלָם הַזֶּה וְהוּא עֵת רָצוֹן. הַגָּהוֹת מִנְהָגִים (שירנא אלול) וְעַיֵּן מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי סִימָן א׳ (סק״ו): (ג) **מֵרֹאשׁ חֹדֶשׁ.** אֲבָל בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ אֵין אוֹמְרִים סְלִיחוֹת וְתַחֲנוּנִים. מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ב): (ג) **לְתִקַּע.** יֵשׁ מַתְחִילִין מִיּוֹם רִאשׁוֹן דְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ, וְיֵשׁ מַתְחִילִין בְּיוֹם שֵׁנִי דְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ, וְאֵין לְשַׁנּוֹת שׁוּם מִנְהָג. עַיֵּן מָגֵן אַבְרָהָם (שם):

(טו) **בְּשִׁבְעָה בַּאֲדָר וְכוּ׳.** וּבְשָׁנָה מְעֻבֶּרֶת יֵשׁ דֵּעוֹת בֵּין הָאֲחָרוֹנִים, וְעַיֵּן בְּפִתְחֵי עוֹלָם (סק״ז), וְסוֹגְיָן דְּעָלְמָא לְהִתְעַנּוֹת בָּרִאשׁוֹן: ג (טז) **בְּכָל שֵׁנִי וַחֲמִישִׁי.** וּמִי שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְהִתְעַנּוֹת, עַל כָּל פָּנִים יִתְפַּלֵּל בָּהֶם עַל דִּבְרִים הַלָּלוּ. וְיֵשׁ מִתְעַנִּים מִבְּשָׂר וְיַיִן בָּהֶם וְגַם בַּלַּיְלָה שֶׁלְּפָנֵיהֶם, וּבַקִּיץ שֶׁאוֹכְלִים קֹדֶם הַלַּיְלָה אֵין צָרִיךְ לְהַחְמִיר, אִם לֹא שֶׁקִּבְּלוּ עֲלֵיהֶם לְחַשְּׁבוֹ כְּלֵילָה אַחַר תְּפִלַּת עַרְבִית, מָגֵן אַבְרָהָם עַיֵּן שָׁם (ס״ט), וְעַיֵּן מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי לְעֵיל בְּסִימָן קל״ד סָעִיף קָטָן ג׳:

(טז) בְּכָל שֵׁנִי וַחֲמִישִׁי (שער הכוונות דרושי תיקון חצות דרוש א, פרי עץ חיים שער תיקון חצות פ״ג) שֶׁרָאוּי לְכָל בַּר יִשְׂרָאֵל לְבַכּוֹת עַל שְׂרֵפַת הַתּוֹרָה, שֶׁמִּכֹּחַ זֶה נִמְסְרָה הַתּוֹרָה לַקְּלִפּוֹת, הַמָּקוֹם יַחֲזִירֶנָּה לָנוּ בְּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ. כָּתַב הַתַּנָּא (ענין ארבעה צומות), בְּיוֹם הַשִּׁשִּׁי פָּרָשַׁת חֻקַּת נָהֲגוּ הַיְחִידִים לְהִתְעַנּוֹת, שֶׁבָּאוֹתוֹ הַיּוֹם נִשְׂרְפוּ עֶשְׂרִים קְרוֹנוֹת מְלֵאִים סְפָרִים בְּצָרְפַת, גַּם בִּשְׁנַת ת״ח נִשְׂרְפוּ שְׁנֵי קְהִלּוֹת גְּדוֹלוֹת בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם. גַּם נוֹהֲגִין לְהִתְעַנּוֹת כ׳ סִיוָן בְּכָל מַלְכוּת פּוֹלִין נַהֲרָא נַהֲרָא וּפִשְׁטֵיהּ [מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ט)], וְעַיֵּן בְּשַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה (סק״ט) שֶׁהוּא דַּוְקָא מִבֶּן שְׁמוֹנָה עֶשְׂרֵה לְזָכָר וּבַת חָמֵשׁ עֶשְׂרֵה לִנְקֵבָה:

א נוֹהֲגִים לָקוּם בְּאַשְׁמֹרֶת. דְּסוֹף הַלַּיְלָה הֶקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שָׁט בָּעוֹלָם הַזֶּה וְהוּא עֵת רָצוֹן. וּמֵאָז שֶׁנֶּהֱגוּ מֵרֹאשׁ חֹדֶשׁ, שֶׁאָז עָלָה מֹשֶׁה בְּהַר סִינַי לְקַבֵּל לוּחוֹת אַחֲרוֹנוֹת, וְהֶעֱבִירוּ שׁוֹפָר בְּמַחֲנֶה מֹשֶׁה עָלָה לָהָר, שֶׁלֹּא יִטְעוּ עוֹד אַחַר עֲבוֹדָה זָרָה, וְהָיוּ עֵת רָצוֹן.

(ג) **מֵרֹאשׁ חֹדֶשׁ וְאֵילָךְ וְכוּ׳.** יֵשׁ מַתְחִילִין מִיּוֹם רִאשׁוֹן

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

הִלְכוֹת רֹאשׁ הַשָּׁנָה סִימָן תקפא

וְיֵשׁ מְקוֹמוֹת שֶׁתּוֹקְעִין גַּם כֵּן עַרְבִית, וְעוֹמְדִים בְּאַשְׁמֻרֶת (ד) לוֹמַר (ד) סְלִיחוֹת (ה) בְּיוֹם רִאשׁוֹן שֶׁלְּפָנֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה, וְאִם חָל רֹאשׁ הַשָּׁנָה שֵׁנִי [אוֹ] שְׁלִישִׁי, אָז מַתְחִילִין (ו) מִיּוֹם רִאשׁוֹן שֶׁבּוּעַ (ה) [ה] שֶׁלְּפָנָיו (מנהגים טירנא, מנהג ימי הסליחות). (ז) וְאֶבֶל אָסוּר לָצֵאת מִבֵּיתוֹ כְּדֵי לִכָּנֵס לְבֵית הַכְּנֶסֶת לִשְׁמֹעַ הַסְּלִיחוֹת, מִלְּבַד (ו) (ח) בְּעֶרֶב רֹאשׁ הַשָּׁנָה שֶׁמַּרְבִּים סְלִיחוֹת יָכוֹל הָאֶבֶל לִכָּנֵס לְבֵית הַכְּנֶסֶת (פסקי מהרא"י (מהומת הדשן מ"ג) סימן (קל"ג) [קל"ד]). (ט) וְיַדְקְדְּקוּ לַחֲזֹר אַחַר שְׁלִיחַ צִבּוּר (י) הַיּוֹתֵר גָּדוֹל (יא) בְּתוֹרָה וּמַעֲשִׂים (ז) הגהות אשירי ר"ה פ"ד) [ז] הגהות מיימוניות הלכות תשובה פ"ב אות ג) [ח] הגהות מיימוניות הלכות תשובה פ"ב אות ד) [ט] הגהות מיימוניות הלכות תשובה פ"ב אות ה) [י] הגהות מיימוניות הלכות תשובה פ"ב אות ו) [יא] הגהות מיימוניות הלכות תשובה פ"ב אות ז)

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

[ה] שֶׁלְּפָנָיו. עַיִן בְּאֹר הַיטֵב. וְעַיִן מַה שֶׁכָּתַבְתִּי בָּזֶה בְּשַׁעֲרֵי אֶפְרַיִם שַׁעַר י' סְעִיף ח' וּבְפִתְחֵי שְׁעָרִים שָׁם: **[ז] הַגּוֹן.** עַיִן בְּאֹר הַיטֵב. וּמַה שֶׁכָּתַב בָּשֵׁם בְּאֹר עֵשֶׂק (סי' קז) דְּלֵיכָּא טַעֲנוֹת חֲזָקָה כו', עַיִן בְּכַרְכֵי יוֹסֵף (ס"ק יא) וְשֶׁלְּמֵי חֲגִיגָה (הל' ר"ה סי' א) שֶׁכָּתְבוּ מִשָּׁם בְּאֹר עֵשֶׂק דְּלֹא מְהָנֵי חֲזָקָה לְמֵ"ד וְאֵינוֹ נָשׂוּי, וְהֵם הֵבִיאוּ מִשּׁוּ"ת פְּנֵי מֹשֶׁה חֵלֶק ב' סִימָן כ"ד וּשְׁיָרֵי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (סי' תריט הגב"י אות ו) דְּשַׁפִּיר מְהָנֵי חֲזָקָה, וְעַל כֵּן אִם אֶרֶץ שֶׁהָיָה מֻחְזָק וְהַטַּעַם לְאַרְבָּעָה יָמִים אֵלּוּ, דִּבְרֹאשׁ הַשָּׁנָה נֶאֱמַר 'וַעֲשִׂיתֶם' (במדבר כח כו) שֶׁיַּעֲשֶׂה עֶצְמוֹ קְרֵבָן, וְהַקְרֵבָן צָרִיךְ בִּקּוּר אַרְבָּעָה יָמִים מִפְּנֵי הַמּוּמִין, עַיִן עֲטֶרֶת זְקֵנִים (סק"א). כָּתַב לְבוּשׁ (ס"א), וּשְׁלִיחַ צִבּוּר מִתְעַטֵּף בְּטַלִּית [וְעַיִן לְעֵיל סִימָן מ"ח מַה שֶׁכָּתַבְתִּי שָׁם] וְאֵינוֹ מְבָרֵךְ. וְטַ"ז (סק"ב) כָּתַב דְּלְצֵאת יְדֵי סָפֵק יִשְׁאַל טַלִּית מֵחֲבֵרוֹ, שֶׁאֵין צָרִיךְ לְבָרֵךְ עַל טַלִּית שְׁאוּלָה. עוֹד כָּתַב לְבוּשׁ (שם) שֶׁיֹּאמַר בְּרִכַּת הַתּוֹרָה קֹדֶם הַסְּלִיחוֹת וּלְדִלְגָן אַחַר כָּךְ, דְּאִם לֹא כֵּן לֹא יִמְצָא שׁוּם שְׁלִיחַ צִבּוּר שֶׁיֹּאמַר אוֹתָהּ אַחַר הַסְּלִיחוֹת דְּהָא עַל כָּל אֶחָד מֻטָּל לְבָרֵךְ קֹדֶם הַסְּלִיחוֹת, עַיִן שָׁם: **(ו) בְּעֶרֶב רֹאשׁ הַשָּׁנָה.** וְהוּא הַדִּין עֶרֶב כָּל אֶחָד מִשְּׁאָר הַמּוֹעֲדִים, וְדַוְקָא בְּמָקוֹם שֶׁמַּרְבִּים בִּסְלִיחוֹת. מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ה). וְעַיִן בֵּית יוֹסֵף (סי' קלא ד"ה ועומד) וְטַ"ז סִימָן קל"א (סק"ט) [דְּיוּחִי וְתַחֲנוּנִים אֵין אוֹמְרִים אֲצָל אָבֵל: **(ז) הַגּוֹן.** כָּתַב שָׁלֵ"ה (נר מצוה אות יג) צָרִיךְ לִהְיוֹת הַשְּׁלִיחַ

בְּאֵר הֵיטֵב

(ד) סְלִיחוֹת. כְּשֶׁמַּתְחִילִין סְלִיחָה אוֹמְרִים אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ חוּץ מִסְּלִיחָה הַמַּתְחֶלֶת בְּשֵׁם: **(ה) שֶׁלְּפָנָיו.** כְּדֵי שֶׁיּוּכְלוּ לְהִתְעַנּוֹת אַרְבָּעָה יָמִים לִפְנֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה, נָגַד שֵׁנִי יָמִים דְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה וְשַׁבָּת וְעֶרֶב יוֹם הַכִּפּוּרִים שֶׁאֵין מִתְעַנִּין. וְנִרְאֶה לִי דְּהַמִּתְעַנֶּה בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה אֵין צָרִיךְ לְהִתְעַנּוֹת רַק שְׁנֵי יָמִים לִפְנֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה אַף עַל גַּב שֶׁנֶּהֱנֶה כְּבָר לְהִתְעַנּוֹת, דְּלֹא הָיְתָה כַּוָּנָתוֹ אֶלָּא לְתַשְׁלוּמִין וְעַכְשָׁו שֶׁמִּתְעַנֶּה בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה אֵין צָרִיךְ תַּשְׁלוּמִין. וְעַיִן סִימָן תקס"ח סְעִיף קָטָן ח' וְסָעִיף קָטָן כ"א מַה שֶׁכָּתַבְתִּי שָׁם. וְהַטַּעַם לְאַרְבָּעָה יָמִים אֵלּוּ, דִּבְרֹאשׁ הַשָּׁנָה נֶאֱמַר 'וַעֲשִׂיתֶם' (במדבר כח כו) שֶׁיַּעֲשֶׂה עַצְמוֹ קָרְבָּן, וְהַקָּרְבָּן צָרִיךְ בִּקּוּר אַרְבָּעָה יָמִים מִפְּנֵי הַמּוּמִין, עַיִן עֲטֶרֶת זְקֵנִים (סק"א). כָּתַב לְבוּשׁ (ס"א), וּשְׁלִיחַ צִבּוּר מִתְעַטֵּף בְּטַלִּית [וְעַיִן לְעֵיל סִימָן מ"ח מַה שֶׁכָּתַבְתִּי שָׁם] וְאֵינוֹ מְבָרֵךְ. וְטַ"ז (סק"ב) כָּתַב דְּלְצֵאת יְדֵי סָפֵק יִשְׁאַל טַלִּית מֵחֲבֵרוֹ, שֶׁאֵין צָרִיךְ לְבָרֵךְ עַל טַלִּית שְׁאוּלָה. עוֹד כָּתַב לְבוּשׁ (שם) שֶׁיֹּאמַר בְּרִכַּת הַתּוֹרָה קֹדֶם הַסְּלִיחוֹת וּלְדִלְגָן אַחַר כָּךְ, דְּאִם לֹא כֵּן לֹא יִמְצָא שׁוּם שְׁלִיחַ צִבּוּר שֶׁיֹּאמַר אוֹתָהּ אַחַר הַסְּלִיחוֹת דְּהָא עַל כָּל אֶחָד מֻטָּל לְבָרֵךְ קֹדֶם הַסְּלִיחוֹת, עַיִן שָׁם: **(ו) בְּעֶרֶב רֹאשׁ הַשָּׁנָה.** וְהוּא הַדִּין עֶרֶב כָּל אֶחָד מִשְּׁאָר הַמּוֹעֲדִים, וְדַוְקָא בְּמָקוֹם שֶׁמַּרְבִּים בִּסְלִיחוֹת. מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ה). וְעַיִן בֵּית יוֹסֵף (סי' קלא ד"ה ועומד) וְטַ"ז סִימָן קל"א (סק"ט) [דְּיוּחִי וְתַחֲנוּנִים אֵין אוֹמְרִים אֲצָל אָבֵל: **(ז) הַגּוֹן.** כָּתַב שָׁלֵ"ה (נר מצוה אות יג) צָרִיךְ לִהְיוֹת הַשְּׁלִיחַ

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

דְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ, וְיֵשׁ מַתְחִילִין מִיּוֹם שֵׁנִי דְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ, וְכֵן כָּתַב בְּסִדּוּר דַּרְכָּךְ הַחַיִּים. וְיֵשׁ לְתִקַּע בְּכָל בֹּקֶר אַחַר הַתְּפִלָּה. נוֹהֲגִין בְּכָל יוֹם שֶׁל יְמֵי הַחֹל מֵרֹאשׁ חֹדֶשׁ אֱלוּל וְאֵילָךְ, אַחַר הַתְּפִלָּה אוֹמְרִים בְּצִבּוּר עֲשָׂרָה מִזְמוֹרִים, [וּבַיְהִי רָצוֹן שֶׁלְּפָנַי אֲמִירָתוֹ יֵשׁ לְדַלֵּג תֵּבוֹת בָּהֶם שִׁבְעִים שָׁנָה]. וְכֵינָן שֶׁאֵין אוֹמְרִים סֵפֶר שֶׁלֵּם יֵשׁ לוֹמַר בִּזְכוּת מִזְמוֹרֵי תְּהִלִּים שֶׁקָּרָאנוּ לְפָנֶיךָ כו'. וַאֲחַר הַיְהִי רָצוֹן אוֹמְרִים קַדִּישׁ. וְאִם אֵין עֲשָׂרָה בְּשָׁעַת אֲמִירַת תְּהִלִּים וּמַמְתִּינִין עַל אֶחָד שֶׁיַּשְׁלִים עֲשָׂרָה, וְיֹאמַר קַדִּישׁ. וּבְיוֹמֵי הַתְּשׁוּבָה שֶׁבֵּין רֹאשׁ הַשָּׁנָה לְיוֹם הַכִּפּוּרִים אוֹמְרִים יוֹתֵר מֵעֲשָׂרָה מִזְמוֹרִים, כְּדֵי לִגְמֹר הַתְּהִלִּים פַּעַם שִׁלִּישִׁית קֹדֶם יוֹם הַכִּפּוּרִים [מַטָּה אֶפְרַיִם (סי"ח)]: **(ד) לוֹמַר סְלִיחוֹת.** וְאַף יָחִיד יוֹכַל לוֹמַר אוֹתָם שֶׁאֵין בָּהֶם שֶׁלֹּשׁ עֶשְׂרֵה מִדּוֹת. וּבִסְלִיחָה שֶׁנִּזְכָּר שֶׁלֹּשׁ עֶשְׂרֵה מִדּוֹת יַדְלֵג אוֹתָן תֵּבוֹת. וְכֵן אוֹתָם הַבַּקָּשׁוֹת שֶׁהֵן בִּלְשׁוֹן תַּרְגּוּם כְּגוֹן מָחֵי וּמַסֵּי וְכוּ' וּמָרָן דִּי בִּשְׁמַיָּא כו', לֹא יֹאמַר כְּשֶׁאֵין שָׁם מִנְיַן עֲשָׂרָה [אֶלְיָה רַבָּה (סק"ט)]. כְּשֶׁמַּתְחִילִין סְלִיחוֹת אוֹמְרִים אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, חוּץ מִסְּלִיחָה הַמַּתְחֶלֶת בְּשֵׁם אֶחָד מִשְּׁמוֹתָיו שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. כָּתַב אַבּוּדְרָהָם (סדר תפילת התעניות) 'וַיִּקְרָא בְּשֵׁם ה'', יֵשׁ לְהַפְסִיק מְעַט בֵּין בְּשֵׁם וּבֵין ה'. אִם אֵין מִנְיַן בְּעֵת אֲמִירַת אַשְׁרֵי יֹאמַר סְלִיחוֹת, וּכְשֶׁיָּבוֹאוּ מִנְיָן יֹאמְרוּ קַדִּישׁ בְּאֶמְצַע סְלִיחוֹת. וּבְאֶלְיָה רַבָּה (סק"ק יג) כָּתַב שֶׁיֹּאמְרוּ אַחַר כָּךְ שִׁלְשָׁה פְּסוּקִים כְּשֵׁשׁ מִנְיָן. וְאִם הָיָה מִנְיָן בְּתְחִלַּת אֲמִירַת הַסְּלִיחוֹת וּלְבַסּוֹף יָצְאוּ מִקְצָתָן, יֵשׁ לוֹמַר דְּמִכָּל מָקוֹם אוֹמֵר קַדִּישׁ אַחַר הַסְּלִיחוֹת וּכְעֵין מַה שֶּׁנִּתְבָּאֵר בְּסִימָן נ"ה (סק"ג) [פְּרִי מְגַדִּים (א"א ס"ק יז)]: **(ה) בְּיוֹם רִאשׁוֹן שֶׁלְּפָנֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר יוֹם רִאשׁוֹן שֶׁל הַשָּׁבוּעַ, שֶׁחָל לִפְנֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה: **(ו) מִיּוֹם רִאשׁוֹן שֶׁבּוּעַ שֶׁלְּפָנָיו.** מְשׁוּם (פ) שֶׁהָרְבֵּה נוֹהֲגִים לְהִתְעַנּוֹת עֲשָׂרָה יָמִים עִם יוֹם הַכִּפּוּרִים, וּלְעוֹלָם יַחְסְרוּ אַרְבָּעָה יָמִים מֵרֹאשׁ הַשָּׁנָה עַד יוֹם הַכִּפּוּרִים שֶׁלֹּא יוּכְלוּ לְהִתְעַנּוֹת, דְּהֵינוּ שְׁנֵי יָמִים רֹאשׁ הַשָּׁנָה וְשַׁבָּת שׁוּבָה וְעֶרֶב יוֹם כִּפּוּר, לְכָךְ צָרִיךְ לְהַשְׁלִים אַרְבָּעָה יָמִים קֹדֶם רֹאשׁ הַשָּׁנָה, וּכְדֵי שֶׁיִּהְיֶה יוֹם מָסָיִם לְהַתְחָלָה תִּקְנוּ יוֹם רִאשׁוֹן בְּכָל פַּעַם. (ג) וְעוֹד טַעַם שֶׁקָּבְעוּ אַרְבָּעָה יָמִים, שֶׁכֵּן מָצִינוּ בְּקָרְבָּנוֹת שֶׁטְּעוּנִים בִּקּוּר מְמוּם אַרְבָּעָה יָמִים קֹדֶם הַקְרָבָה, וּבְכָל הַקָּרְבָּנוֹת בְּפָרָשַׁת פִּינְחָס כְּתִיב 'וְהִקְרַבְתֶּם עוֹלָה' וּבְרֹאשׁ הַשָּׁנָה כְּתִיב 'וַעֲשִׂיתֶם עוֹלָה' (במדבר כט ב), לְלַמֵּד שֶׁבְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה יַעֲשֶׂה אָדָם עַצְמוֹ כְּאִלּוּ מַקְרִיב אֶת עַצְמוֹ, וְלָכֵן קָבְעוּ אַרְבָּעָה יָמִים לְבַקֵּר כָּל מוּמֵי חַטָּאתוֹ וְלָשׁוּב עֲלֵיהֶם. הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר מִתְעַטֵּף בְּטַלִּית (ג) בְּשָׁעָה שֶׁאוֹמְרִים שֶׁלֹּשׁ עֶשְׂרֵה מִדּוֹת אַף שֶׁהוּא קֹדֶם אוֹר הַיּוֹם, אֲבָל אָז אֵינוֹ מְבָרֵךְ עָלָיו אַף שֶׁהוּא בָּגֵד הַמַּיְחָד לַיּוֹם, כֵּיוָן שֶׁלּוֹבְשׁוֹ בַּלַּיְלָה וְיֵשׁ דַּעָה דְּפָטוּר אָז מִצִּיצִית כְּדִלְעֵיל בְּסִימָן י"ח (ס"ג) [לְבוּשׁ (ס"א)]. וְטַ"ז (סק"ב) הִשִּׂיג עָלָיו דְּלָמָּה לוֹ לְהַכְנִיס עַצְמוֹ לְדָבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ סָפֵק, וְעַל כֵּן לֹא יִטֹּל אָז טַלִּית שֶׁלּוֹ וְלֹא טַלִּית שֶׁל (ד) קָהָל שֶׁהוּא גַּם כֵּן כְּשֶׁלּוֹ אֶלָּא יִקַּח טַלִּית שֶׁל חֲבֵרוֹ דְּבָזֶה לְכָלֵי עָלְמָא פָּטוּר מִצִּיצִית (ה) וְיִכַּוֵּן שֶׁנּוֹטְלוֹ רַק לְכָבוֹד וְלֹא לְקִנּוּחוֹ: **(ז) וְאֶבֶל אָסוּר וְכוּ'.** אֲבָל (ו) תּוֹךְ שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ עַל אָבִיו וְאִמּוֹ [אוֹ תּוֹךְ שְׁלֹשִׁים (ז) עַל שְׁאָר קְרוֹבִים] אָסוּר לַעֲבֹר לִפְנֵי הַתֵּבָה בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה וְיוֹם הַכִּפּוּרִים, דְּהָא דִּינָם כְּרֶגֶל לְכָל מִלֵּי. (מ) אֲבָל בִּימֵי הַסְּלִיחוֹת, אֲפִלּוּ בְּעֶרֶב רֹאשׁ הַשָּׁנָה (ט) וַעֲשָׂרָת יְמֵי תְּשׁוּבָה מֻתָּר. [וּבְדַלְיְקָא חָזַן אַחַר שְׁרֵי אֲפִלּוּ בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה וְיוֹם הַכִּפּוּרִים]. וְכֵן בְּיָמִים (י) שֶׁאֵין אוֹמְרִים תַּחֲנוּן מֻתָּר לְהִתְפַּלֵּל שַׁחֲרִית בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ אִם אַחַר יֹאמַר הַלֵּל, אֲבָל מוּסָף לֹא יִתְפַּלֵּל. (יא) כָּתַב כְּמַדְמֶה שֶׁהַגָּרְ"א לֹא הָיָה מַנִּיחַ לְהִתְפַּלֵּל אֲפִלּוּ שַׁחֲרִית בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ, אָכֵן בִּדְלֵיכָּא אַחַר לְכָלֵי עָלְמָא מֻתָּר לְהִתְפַּלֵּל אֲפִלּוּ מוּסָף: **(ח) בְּעֶרֶב רֹאשׁ הַשָּׁנָה.** וְהוּא הַדִּין (יב) בְּעֶרֶב יוֹם הַכִּפּוּרִים בְּמָקוֹם שֶׁמַּרְבִּים בְּסִלִּיחוֹת: **(ט) וְיַדְקְדְּקוּ.** נָהֲגוּ לַעֲבֹר לִפְנֵי הַתֵּבָה (יג) פְּרֻנְסֵי וּמְנַהִיגִים שֶׁיּוֹדְעִים בְּצַעַר הַדּוֹר, וְהֵינוּ דַּוְקָא (יד) כְּשֶׁהֵם נֶאֱמָנִים וּמְגִנִּים עַל הַדּוֹר וּמְרַצִּים לָעָם, וּבְעָוֹנוֹתֵינוּ הָרַבִּים בַּדּוֹר הַזֶּה וְכוּ'. וּכְדֵי לְתַקֵּן פִּרְצָה זוֹ רָאוּי שֶׁיִּתְפַּלֵּל הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר שֶׁאֵינוֹ הָגוּן כְּאִלּוּ גּוֹזֵל טוֹב מִן הַקָּהָל וַעֲתִידִים לִשְׁלִיחַ צִבּוּר שֶׁאֵינוֹ הָגוּן כְּשֶׁאָר עֲנָשִׁים, אֶלָּא גּוֹבִין לְאֶלְתַּר רַבָּה [אֶלְיָה רַבָּה (סק"ק יד)]: **(יא) בְּתוֹרָה וּבְמַעֲשִׂים.** וְרָאוּי (טו) שֶׁיִּהְיֶה הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר קל"א (סק"ט) דְּיוּחִי וְתַחֲנוּנִים אֵין אוֹמְרִים אֲצָל אָבֵל: **(ז) הַגּוֹן.** כָּתַב שָׁלֵ"ה (נר מצוה אות יג) צָרִיךְ לִהְיוֹת הַשְּׁלִיחַ גְּמוּרָה. גַּם רָאוּי שֶׁיִּלְמְדוּ מֵהַתְּפִלּוֹת וְהַתְּקִיעוֹת וְהוּא מֵהַזְּהָר.

שַׁעַר הַצִּיּוּן

א (פ) לְבוּשׁ (ס"א). **וּלְפִי זֶה הַמִּתְעַנֶּה בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה הַשֵּׁנִי יָמִים אֵין צָרִיךְ לְהִתְעַנּוֹת רַק שְׁנֵי יָמִים לִפְנֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה, אַף עַל גַּב שֶׁנֶּהֱנֶה כְּבָר לְהִתְעַנּוֹת אַרְבָּעָה יָמִים קֹדֶם שֶׁהִתְחִיל לְהִתְעַנּוֹת בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה, מִכָּל מָקוֹם יֵשׁ לְהָקֵל דְּלֹא הָיְתָה כַּוָּנָתוֹ בְּמַה שֶׁהִתְעַנָּה אַרְבָּעָה יָמִים אֶלָּא לְתַשְׁלוּמִין, וְעַכְשָׁו שֶׁמִּתְעַנֶּה בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה אֵין צָרִיךְ תַּשְׁלוּמִין אֶלָּא שְׁנֵי יָמִים. אֲבָל לְטַעַם הַשֵּׁנִי הַמּוּבָא בְּסִימָן לְעוֹלָם צָרִיךְ אַרְבָּעָה יָמִים לִפְנֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה, וַאֲשֶׁרֵי מִי שֶׁיָּכוֹל** [פְּרִי מְגַדִּים (א"א סק"ג)]: **(ב)** אֶלְיָה רַבָּה (סק"ח): **(ג)** מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ג) בְּשֵׁם לְבוּשׁ (ס"א). **וּלְעֵיל בְּסִימָן י"ח פֶּסֶק הַמָּגֵן אַבְרָהָם** (סק"ב) **דְּכָל עוֹבֵר לִפְנֵי הַתֵּבָה צָרִיךְ לְהִתְעַטֵּף,** וְהֵינוּ מִפְּנֵי כְּבוֹד הַצִּבּוּר: **(ד)** עַיִן לְעֵיל בְּסִימָן י"ח וְכֵן מוּכָח בִּפְרִי מְגַדִּים (שם): **(ה)** וַאֲפִלּוּ לְמַאן דְּמַחְמִיר לְעֵיל בְּסִימָן י"ד (מ"ב ס"ק יא) בְּטַלִּית שְׁאוּלָה מְצִיָּצַת הֵינוּ בְּסִתְמָא, אֲבָל כְּשֶׁנּוֹטֵל מֵחֲבֵרוֹ בְּכַוָּנָה שֶׁלֹּא לְקִנּוּחוֹ לְכָלֵי

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

שֶׁאֶפְשָׁר לִמְצֹא שֶׁיִּתְפַּלֵּל סְלִיחוֹת וְיָמִים נוֹרָאִים, (יב) וְשָׁיְהֵא בֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנִים, גַּם (יג) שֶׁיְּהֵא נָשׂוּי (כל בו). מִיהוּ כָּל יִשְׂרָאֵל כְּשֵׁרִים הֵם, רַק שֶׁיִּהְיֶה מֻרְצֶה לַקָּהָל, אֲבָל אִם מִתְפַּלֵּל בְּחָזָקָה, אֵין עוֹנִין אַחֲרָיו אָמֵן. וְכֵן צָרִיךְ שֶׁיּוֹצִיא כָּל אָדָם בִּתְפִלָּתוֹ, וְאִם יִהְיֶה לוֹ שׁוֹנֶא וּמְכַוֵּן שֶׁלֹּא לְהוֹצִיאוֹ, גַּם אוֹהֲבָיו אֵינָם יוֹצְאִים בִּתְפִלָּתוֹ (הגהות מנהגים ישנים). וְיֵשׁ מְקוֹמוֹת נוֹהֲגִים שֶׁמִּתְפַּלֵּל סְלִיחוֹת מִתְפַּלֵּל (מ) (יד) כָּל הַיּוֹם (כל בו):

ב (טו) **נוֹהֲגִים לְהִתְעַנּוֹת** (ט) (טז) **עֶרֶב רֹאשׁ הַשָּׁנָה.** הַגָּהוֹת: וְהַמַּדְקְדְּקִים נָהֲגוּ שֶׁכָּל אֶחָד מִתְעַנֶּה עֲשָׂרָה יָמִים

ב טוּר בְּשֵׁם מְנַהֵג אַשְׁכְּנַז (מהרי"ל מנהגים הל' ימים הנוראים אות ז) עַל סֶמֶךְ מִדְרַשׁ רַבִּי תַּנְחוּמָא (פר' אמור סי' ל) וּלְקַחְתֶּם לָכֶם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן כו'.

בְּאֵר הֵיטֵב

צְבוּר וְהַתּוֹקֵעַ בַּעַל תְּשׁוּבָה גָּמוּר. וְעַיֵּן שׁוּ"ת בְּאֵר עֵשֶׂק סִימָן ק"ז שֶׁאֵין רְאוּי שֶׁיִּהְיֶה הַתּוֹקֵעַ רָגִיל וְשָׁאֵין לוֹ הַדְרָת פָּנִים זָקֵן, וְלֹא כֵּן טַעֲנוֹת חֲזָקָה בְּרִנְק שֶׁהַחֲזִיק בִּתְקִיעוֹת. גַּם יִלְמַד בִּתְחִלָּה הַתְּפִלּוֹת וְהַתְּחִנּוֹת וְכַוָּנַת הַתְּקִיעוֹת בְּיוֹתֵר. כָּתַב הַבַּ"ח (סי' תריט ס"ק א) דְּפַרְנָסִים שֶׁרְאוּיִים לְהִתְפַּלֵּל הֵיינוּ שֶׁכָּשְׁרָן נֶאֱמָנִים וּמְגִנִּים עַל הַדּוֹר וּמְרוּצִים לָעָם, וּבַעֲוֹנוֹתֵינוּ הָרַבִּים בְּדוֹר הַזֶּה וכו', וּכְדֵי לְתַקֵּן פִּרְצָה זוֹ רָאוּי שֶׁיִּתְפַּלֵּל הַשֵּׁלִישׁ צְבוּר הַקָּבוּעַ, וּבִפְרָט בְּקִהִלּוֹת קְטַנּוֹת רָאוּי לְבַטֵּל מִנְהָג זֶה. וְעַיֵּן תְּשׁוּבַת חַת יָאִיר סִימָן (קכ"ו) [קפ"ו] בְּעִנְיַן תּוֹקֵעַ שֶׁמְּבַקֵּשׁ שָׂכָר הָרַבֵּה כְּיָצֵד יִנָּהֵג. כָּתַב רַמ"א בְּיוֹרֶה דֵּעָה סִימָן שע"ו (ס"ד) דַּאֲבֵלִים לֹא נָהֲגוּ לְהִתְפַּלֵּל בְּשַׁבָּת וְיוֹם טוֹב, וְכֵן בְּיָמִים נוֹרָאִים שֶׁאָסוּר. וְהֵיכָא דְּלֵיכָּא עָדִיף מִינַּיהּ כָּתַב מַהֲרַ"י וַוייל דְּמַתְר לְהִתְפַּלֵּל. וּבְשֶׁאֵר יָמִים שֶׁאֵין אוֹמְרִים תַּחֲנוּן מַתְר לְאָבֵל לְהִתְפַּלֵּל אֲפִלּוּ בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה מִנְחָה וְעַרְבִית, עַיֵּן סִימָן תרע"א בְּט"ז וְעָיִף קָטָן ד'. וְנָהֲגוּ מִי שֶׁהִתְחִיל לְהִתְפַּלֵּל אוֹ לִתְקֹעַ אֵין לְתֵת הַמַּצָּוָה לְאַחֵר כְּמוֹ שֶׁנִּתְקָאר סוֹף סִימָן קנ"ג (סכ"ב). וְאִם חָלָה הוּא, בְּיַד הַקָּהָל לְהַעֲמִיד אַחֵר. וְעַיֵּן סִימָן נ"ג מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי שָׁם (ס"ק לה): (מ) **כָּל הַיּוֹם.** אֲפִלּוּ עַרְבִית, שֶׁהַמַּתְחִיל בְּמִצְוָה אוֹמְרִים לוֹ גְּמֹר. מַעֲגְלֵי צֶדֶק. וּמִשֶּׁעַם זֶה הוּא קוֹדֵם לְאָבֵל וּלְמוֹהֵל וּלְיָאר צַייט. מֶגֶן אַבְרָהָם (סק"ז):

ב (ט) **עֶרֶב רֹאשׁ הַשָּׁנָה.** אֲפִלּוּ תִּינוֹקוֹת מִתְעַנִּים. מַהֲרִי"ל (שו"ת סי' לג). וְיוֹם בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה וְיוֹם הַכִּפּוּרִים אֵינוֹ אָסוּר רַק מִנְהָג בְּעָלְמָא, עַיֵּן שָׁם בְּחֶלֶק א' סִימָן ל"ב. וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן נ"ה בְּשֵׁם שַׁעַר אֶפְרַיִם. וְעַיֵּן בְּכֻנְסַת יְחֶזְקֵאל סִימָן י"ג רְאוּבֵן הָיָה מֻחְזָק לִהְיוֹת שְׁלִיחַ צִבּוּר בְּתִפִלַּת רֹאשׁ הַשָּׁנָה וְשִׁמְעוֹן בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים, וּפַעַם אַחַת הָצְרַךְ לִנְסֹעַ רְאוּבֵן לְפֵי שָׁעָה וּכְבָדוּ טוּבֵי הָעִיר אֶת שִׁמְעוֹן לְהִתְפַּלֵּל בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה, לֹא אֲבַד שִׁמְעוֹן חֶזְקָתוֹ שֶׁבְּיוֹם הַכִּפּוּרִים מֻחֶמֶת שֶׁקִּבֵּל עָלָיו תִּפִלַּת רֹאשׁ הַשָּׁנָה, וְיָכוֹל לוֹמַר לִדִידִי תִּפִלַּת יוֹם הַכִּפּוּרִים עָדִיף שֶׁהוּא יוֹם צוֹם וּסְלִיחָה וְכַפָּרָה וְהָיָה לְטוֹבֵי הָעִיר לְהַתְנוֹת עִמּוֹ וְאָפְשָׁר שֶׁלֹּא הָיָה מִתְרַצֶּה, אַךְ אִם אֵרַע קֹדֶם לָזֶה פַּעַם אַחַת שֶׁהָקְבּוּ הַפָּדָר וְהִתְפַּלֵּל בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים וְלֹא עֵרְעַר, נִרְאֶה מִזֶּה דְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה וְאַחַר הַתְפַּלֵּל בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים עָדִיף לְהַחֲמִיר, וְלָכֵן גַּם עַתָּה רְשׁוּת בְּיַד טוּבֵי הָעִיר לְקַח תִּפִלַּת יוֹם הַכִּפּוּרִים לְכַבֵּד מִי שֶׁיִּרְצוּ. אֲבָל אִם בְּאֶמֶת עֵרְעַר אָז אֲלָא שֶׁלֹּא שִׁנְּחוּ עָלָיו וּמִי יָכוֹל לְדוֹן עִם שְׁתֵּקְיָה טַעֲנָתוֹ, אֵין לְקַח מִמֶּנּוּ תִּפִלַּת יוֹם הַכִּפּוּרִים, עַיֵּן שָׁם. וְכָתַב בְּפָנִים מְאִירוֹת חֵלֶק ב' סִימָן (קכ"ה) [קכ"ו] בְּאֶחָד שֶׁהָיָה מֻחְזָק לִתְקֹעַ בְּיוֹם רִאשׁוֹן דְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה וְאֶחָד בְּיוֹם שֵׁנִי וְחָל יוֹם רִאשׁוֹן דְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה בְּשַׁבָּת מִי נִדְחֶה אִם הָרִאשׁוֹן אוֹ הַשֵּׁנִי, וְכָתַב דְּתִלּוּי בְּמִנְהָג הַמְבֹאָר בְּסִימָן תרמ"ב (ס"א) לְעִנְיַן מַעֲרִבִית, וּלְפִי מַה שֶּׁכָּתַב הַמַּגֵּן אַבְרָהָם שָׁם (סק"א) דְּמִשְּׁמַע מִסָּכָה שֶׁהַשֵּׁנִי נִדְחֶה וְכֵן מִנְהָג הָעוֹלָם, הָכָא נַמִּי זוֹכֶה הָרִאשׁוֹן בְּמִצְוָה זוֹ, עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן בְּשו"ת אוֹר נֶעֱלָם סוֹף סִימָן י"ג כָּתַב גַּם כֵּן בְּעִבְדָּא כוּ' שֶׁפָּסַק שֶׁהָרִאשׁוֹן שֶׁהוּא מֻחְזָק לְבִרְכַּת שֶׁהֶחֱיָנוּ יִתְקַע וְהַשֵּׁנִי יִדָּחֶה עַיֵּן שָׁם. [וְלַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי רְאִיַּת הַפָּנִים מְאִירוֹת צָרִיךְ עִיּוּן שֶׁאֵין הַנִּדּוֹן דּוֹמֶה, דִּלְעִנְיַן שִׁיר אוֹ פִּיּוּט מַעֲרִבִית שַׁיָּךְ לוֹמַר כֵּן דְּמַעֲקָרָא הָכִי אִתְקִין שֶׁשִּׁיר אוֹ פִּיּוּט זֶה לְיוֹם רִאשׁוֹן וְאִי לֹא חָזֵי לְרִאשׁוֹן יִהְיֶה לַשֵּׁנִי מִפִּילָא דְּהַשֵּׁנִי אִדְּחֵי, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בָּזֶה שֶׁשְּׁנֵי אֲנָשִׁים חֲלוּקִים הֵם וְכָל אֶחָד זָכָה בְּיוֹמוֹ, וּבְדָבָר שֶׁבְּמִמּוֹן כְּהַאי גַּוְנָא פְּשִׁיטָא דְּלֹא מִידְּחָא מִבְּרָא מִקַּמֵּי גַּבְרָא וַאֲשֶׁר זָכָה בָּרִאשׁוֹן וְלֹא עָלְתָה לוֹ אֵינוֹ יָכוֹל לְקַח בְּשֵׁבִיל זֶה חֵלֶק הַשֵּׁנִי, וְכֵן הַדִּין בְּזִכְיַת מִצְוָה. אִם לֹא שֶׁנֹּאמַר דְּגַם בָּזֶה לֹא זִכָּה הַקָּהָל לַשֵּׁנִי אֶלָּא רַק בְּעִנְיַן אִם הָרִאשׁוֹן יַעֲמֹד בְּמִצְוָה שָׁלוֹ וְלֹא יִפָּסֵיד, פְּשִׁיטָא דְּזֶה אֵינוֹ, דְּמַאֵיזֶה הַרְגֵּלִים לוֹמַר שֶׁהָרִאשׁוֹן נֹחַ לָהֶם שֶׁלֹּא יִפָּסֵד לְעוֹלָם וְהַשֵּׁנִי יִפָּסֵד לְעוֹלָם, אֵיפוֹךְ אֲנָא אֲמֵינָא הַשֵּׁנִי נֹחַ לָהֶם, וְכֵיוָן שֶׁיּוֹם שֵׁנִי לְעוֹלָם אֵין חַל בְּשַׁבָּת וְלֹא יִתְבַּטֵּל מִצְוָתוֹ לָעַד לְעוֹלָם מֵעִקָּרָא וְכָזֶה עַל דַּעַת כֵּן, וְאַדְרַבָּה כֵּיוָן דְּכָל חַד אִית לֵיהּ עִלּוּי, זֶה לְפִי שֶׁנִּקְבַּע לְיוֹם רִאשׁוֹן שֶׁהוּא עִקַּר מִן הַתּוֹרָה, וְזֶה אֵינוֹ לַשֵּׁנִי, אֶלָּא שֶׁיֵּשׁ לוֹ עִלּוּי דִּי לָא

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

לְהִתְפַּלֵּל וְנִתְאַלְמֵן אֵין מְסַלְּקִין אוֹתוֹ. וְעַיֵּן בְּשִׁלְמֵי חֲגִיגָה (שם) דְּשַׁיְרֵי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה קָא מַשְׁמַע לַן דַּאֲפִלּוּ תִּפִלַּת מוּסָף שֶׁהוּא עִצּוּמוֹ שֶׁל יוֹם לְעִנְיַן הַקָּרְבָּנוֹת שֶׁהַקְּפִידָה תּוֹרָה עַל הַכֹּהֵן גָּדוֹל וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן (נ"ה) [נ"ג] שֶׁהֶבִיא בְּבֵאֵר הֵיטֵב שָׁם (ס"ק לה) תְּשׁוּבַת פְּנֵי מֹשֶׁה (ח"ב סי' כד), אֲפִלּוּ הָכִי אֵין מְסַלְּקִין אוֹתוֹ. וְעַיֵּן בְּשִׁבּוּת יַעֲקֹב חֵלֶק א' סִימָן כ"ט שֶׁהֶבִיא דְּמִי שֶׁנִּשְׁתַּטֵּית אִשְׁתּוֹ וְלָקַח הַתָּרָה וְנָשָׂא אַחֶרֶת אֵינוֹ מִתְפַּלֵּל בְּיָמִים נוֹרָאִים עַד שֶׁתַּחֲזֹר לְבְרִיאוּתָהּ וּתְקַבֵּל גִּטָּהּ אוֹ שֶׁתָּמוּת, וּכְמוֹ בְּכֹהֵן גָּדוֹל שֶׁלֹּא יִשָּׂא שְׁתֵּי נָשִׁים שֶׁכָּתַב הָרַאֲב"ד (אסורי ביאה פי"ז הי"ג) שֶׁלֹּא יִמָּשֵׁךְ לִבּוֹ, וְכֵן נִרְאֶה מֵהָרַמְבַּ"ם מֵהִלְכוֹת כְּלֵי הַמִּקְדָּשׁ (פ"ה ה"י) דְּדִוְקָא בְּיוֹם צוֹם אָסוּר בַּעֲבוֹדָה. וְאַף שֶׁהִיא מְרֻחֶקֶת עַתָּה מִמָּנוּ מִכָּל מָקוֹם הוֹאִיל וְלֹא נִתְגָּרְשָׁה וְרָאוּי לְבִיאָה, שָׁמָּא יִמָּשֵׁךְ לִבּוֹ. וְאַף אִם רָגִיל לְהִתְפַּלֵּל לֹא מֵהָנֵי בְּמָקוֹם שֶׁהוּא אָסוּר מִן הַדִּין וְכָל שֶׁאָפְשָׁר לְהִתְקַיֵּם עַל יְדֵי אֲחֵרִים, עַיֵּן שָׁם. וּבְבֶרְכֵי יוֹסֵף (ס"ק יג) חוֹלֵק דְּאֵין לְהוֹסִיף חֲמִרַת שְׁתֵּי נָשִׁים וְכָל שֶׁכֵּן שֶׁנִּשְׁתַּטֵּית דְּכִמְאַן דְּלֵיתָא דָּמֵי, עַיֵּן שָׁם. וּבְשַׁלְמֵי חֲגִיגָה (שם) הִלְכָּךְ בְּעֵד הַשְׁבוּחַ יַעֲקֹב לְעִנְיַן אִם יֵשׁ לוֹ שְׁתֵּי נָשִׁים דְּמִסְתַּבַּר לְהַחֲמִיר, אַךְ אֵין זֶה בְּמֵדִינָתֵנוּ אִם לֹא בְּנִשְׁתַּטֵּית, וּבָזֶה נִרְאֶה לְהָקֵל כְּמוֹ שֶׁכָּתַב בְּבֶרְכֵי יוֹסֵף. וְאַדְרַבָּה נִרְאֶה בְּנִשְׁתַּטֵּית וְלָקַח הַתָּרָה אֵין לוֹ לְהִתְפַּלֵּל, וְאִם הֶחֱזִק כְּבָר נִרְאֶה פְּשׁוּט דְּשָׁרֵי לְפִי מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי דְּגַם בְּאַלְמָן אֵין מְסַלְּקִין אוֹתוֹ אִם הֶחֱזִק בְּכָךְ. וְעַיֵּן בְּבֶרְכֵי יוֹסֵף (ס"ק יב) בְּשֵׁם חָכָם אֶחָד בִּתְשׁוּבַת כְּתַב יָד שֶׁאִם הֶחֱזִק לְתִקְעַ, אִם אֵינוֹ מִתְפַּלֵּל כָּל הַשָּׁנָה עִם הַצִּבּוּר מְסַלְּקִין אוֹתוֹ, עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן בְּנוֹדָע בִּיהוּדָה מַה שֶּׁמְּנָהֵג בְּקִצַּת מְקוֹמוֹת שֶׁלֹּא לְהָנִיחַ אֲבָל לִהְיוֹת שְׁלִיחַ צִבּוּר בִּימֵי סְלִיחוֹת וַעֲשָׂרֶת יְמֵי תְּשׁוּבָה לֹא נִתְפַּשֵּׁט מִבַּעֲלֵי תּוֹרָה, וַאֲפִלּוּ בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה וְיוֹם הַכִּפּוּרִים אֵינוֹ אָסוּר רַק מִנְהָג בְּעָלְמָא, עַיֵּן שָׁם בְּחֶלֶק א' סִימָן ל"ב. וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן נ"ה בְּשֵׁם שַׁעַר אֶפְרַיִם. וְעַיֵּן בְּכֻנְסַת יְחֶזְקֵאל סִימָן י"ג רְאוּבֵן הָיָה מֻחְזָק לִהְיוֹת שְׁלִיחַ צִבּוּר בִּימֵי סְלִיחוֹת וַעֲשָׂרֶת יְמֵי תְּשׁוּבָה לֹא נִתְפַּשֵּׁט מִבַּעֲלֵי תּוֹרָה, וַאֲפִלּוּ בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה וְיוֹם הַכִּפּוּרִים אֵינוֹ אָסוּר רַק מִנְהָג בְּעָלְמָא, עַיֵּן שָׁם בְּחֶלֶק א' סִימָן ל"ב. וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן נ"ה בְּשֵׁם שַׁעַר אֶפְרַיִם. וְעַיֵּן בְּכֻנְסַת יְחֶזְקֵאל סִימָן י"ג רְאוּבֵן הָיָה מֻחְזָק לִהְיוֹת שְׁלִיחַ צִבּוּר בִּימֵי סְלִיחוֹת וַעֲשָׂרֶת יְמֵי תְּשׁוּבָה לֹא נִתְפַּשֵּׁט מִבַּעֲלֵי תּוֹרָה, וַאֲפִלּוּ

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

וְנָהֲגוּ שֶׁמִּי (ט) שֶׁהִתְחִיל לְהִתְפַּלֵּל אוֹ לִתְקֹעַ (י) אֲפִלּוּ פַּעַם אַחַת אֵין לְתֵת הַמִּצְוָה לְאַחֵר. וְאִם חָלָה הוּא, בְּיַד הַקָּהָל לְהַעֲמִיד אַחֵר (יא) וְאֵין רְאוּי לְהִתְפַּלֵּל בְּחָזָקָה לְהַעֲמִיד אַחֵר בְּתַקִּיעוֹת. גַּם יִלְמַד בִּתְחִלָּה הַתְּפִלּוֹת וְהַתְּחִנּוֹת וְכַוָּנַת הַתְּקִיעוֹת בְּיוֹתֵר. כָּתַב הַבַּ"ח (סי' תריט ס"ק א) דְּפַרְנָסִים שֶׁרְאוּיִים לְהִתְפַּלֵּל הֵיינוּ שֶׁכָּשְׁרָן נֶאֱמָנִים וּמְגִנִּים עַל הַדּוֹר וּמְרוּצִים לָעָם, וּבַעֲוֹנוֹתֵינוּ הָרַבִּים בְּדוֹר הַזֶּה וכו', וּכְדֵי לְתַקֵּן פִּרְצָה זוֹ רָאוּי שֶׁיִּתְפַּלֵּל הַשֵּׁלִישׁ צִבּוּר הַקָּבוּעַ, וּבִפְרָט בְּקִהִלּוֹת קְטַנּוֹת רָאוּי לְבַטֵּל מִנְהָג זֶה. וְעַיֵּן תְּשׁוּבַת חַת יָאִיר סִימָן (קכ"ו) [קפ"ו] בְּעִנְיַן תּוֹקֵעַ שֶׁמְּבַקֵּשׁ שָׂכָר הַרְבֵּה כֵּיצַד יִנָּהֵג. כָּתַב רַמ"א בְּיוֹרֶה דֵּעָה סִימָן שע"ו (ס"ד) דַּאֲבֵלִים לֹא נָהֲגוּ לְהִתְפַּלֵּל בְּשַׁבָּת וְיוֹם טוֹב, וְכֵן בְּיָמִים נוֹרָאִים שֶׁאָסוּר. וְהֵיכָא דְּלֵיכָּא עָדִיף מִינַּיהּ כָּתַב מַהֲרַ"י וַוייל דְּמַתְר לְהִתְפַּלֵּל. וּבְשֶׁאֵר יָמִים שֶׁאֵין אוֹמְרִים תַּחֲנוּן מַתְר לְאָבֵל לְהִתְפַּלֵּל אֲפִלּוּ בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה מִנְחָה וְעַרְבִית, עַיֵּן סִימָן תרע"א בְּט"ז וְעָיִף קָטָן ד'. וְנָהֲגוּ מִי שֶׁהִתְחִיל לְהִתְפַּלֵּל אוֹ לִתְקֹעַ אֵין לְתֵת הַמִּצְוָה לְאַחֵר כְּמוֹ שֶׁנִּתְקָאר סוֹף סִימָן קנ"ג (סכ"ב). וְאִם חָלָה הוּא, בְּיַד הַקָּהָל לְהַעֲמִיד אַחֵר. וְעַיֵּן סִימָן נ"ג מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי שָׁם (ס"ק לה): (מ) **כָּל הַיּוֹם.** אֲפִלּוּ עַרְבִית, שֶׁהַמַּתְחִיל בְּמִצְוָה אוֹמְרִים לוֹ גְּמֹר. מַעֲגְלֵי צֶדֶק. וּמִשֶּׁעַם זֶה הוּא קוֹדֵם לְאָבֵל וּלְמוֹהֵל וּלְיָאר צַייט. מֶגֶן אַבְרָהָם (סק"ז):

ב (ט) **עֶרֶב רֹאשׁ הַשָּׁנָה.** אֲפִלּוּ תִּינוֹקוֹת מִתְעַנִּים. מַהֲרִי"ל (שו"ת סי' לג). וְיוֹם בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה וְיוֹם הַכִּפּוּרִים אֵינוֹ אָסוּר רַק מִנְהָג בְּעָלְמָא, עַיֵּן שָׁם בְּחֶלֶק א' סִימָן ל"ב. וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן נ"ה בְּשֵׁם שַׁעַר אֶפְרַיִם. וְעַיֵּן בְּכֻנְסַת יְחֶזְקֵאל סִימָן י"ג רְאוּבֵן הָיָה מֻחְזָק לִהְיוֹת שְׁלִיחַ צִבּוּר בִּימֵי סְלִיחוֹת וַעֲשָׂרֶת יְמֵי תְּשׁוּבָה לֹא נִתְפַּשֵּׁט מִבַּעֲלֵי תּוֹרָה, וַאֲפִלּוּ

(יא) וְאֵין רְאוּי לְהִתְפַּלֵּל בְּחָזָקָה לְהַעֲמִיד אַחֵר בְּתַקִּיעוֹת. גַּם יִלְמַד בִּתְחִלָּה הַתְּפִלּוֹת וְהַתְּחִנּוֹת וְכַוָּנַת הַתְּקִיעוֹת בְּיוֹתֵר. כָּתַב הַבַּ"ח (סי' תריט ס"ק א) דְּפַרְנָסִים שֶׁרְאוּיִים לְהִתְפַּלֵּל הֵיינוּ שֶׁכָּשְׁרָן נֶאֱמָנִים וּמְגִנִּים עַל הַדּוֹר וּמְרוּצִים לָעָם, וּבַעֲוֹנוֹתֵינוּ הָרַבִּים בְּדוֹר הַזֶּה וכו', וּכְדֵי לְתַקֵּן פִּרְצָה זוֹ רָאוּי שֶׁיִּתְפַּלֵּל הַשֵּׁלִישׁ צִבּוּר הַקָּבוּעַ, וּבִפְרָט בְּקִהִלּוֹת קְטַנּוֹת רָאוּי לְבַטֵּל מִנְהָג זֶה. וְעַיֵּן תְּשׁוּבַת חַת יָאִיר סִימָן (קכ"ו) [קפ"ו] בְּעִנְיַן תּוֹקֵעַ שֶׁמְּבַקֵּשׁ שָׂכָר הַרְבֵּה כֵּיצַד יִנָּהֵג. כָּתַב רַמ"א בְּיוֹרֶה דֵּעָה סִימָן שע"ו (ס"ד) דַּאֲבֵלִים לֹא נָהֲגוּ לְהִתְפַּלֵּל בְּשַׁבָּת וְיוֹם טוֹב, וְכֵן בְּיָמִים נוֹרָאִים שֶׁאָסוּר. וְהֵיכָא דְּלֵיכָּא עָדִיף מִינַּיהּ כָּתַב מַהֲרַ"י וַוייל דְּמַתְר לְהִתְפַּלֵּל. וּבְשֶׁאֵר יָמִים שֶׁאֵין אוֹמְרִים תַּחֲנוּן מַתְר לְאָבֵל לְהִתְפַּלֵּל אֲפִלּוּ בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה מִנְחָה וְעַרְבִית, עַיֵּן סִימָן תרע"א בְּט"ז וְעָיִף קָטָן ד'. וְנָהֲגוּ מִי שֶׁהִתְחִיל לְהִתְפַּלֵּל אוֹ לִתְקֹעַ אֵין לְתֵת הַמִּצְוָה לְאַחֵר כְּמוֹ שֶׁנִּתְקָאר סוֹף סִימָן קנ"ג (סכ"ב). וְאִם חָלָה הוּא, בְּיַד הַקָּהָל לְהַעֲמִיד אַחֵר. וְעַיֵּן סִימָן נ"ג מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי שָׁם (ס"ק לה): (מ) **כָּל הַיּוֹם.** אֲפִלּוּ עַרְבִית, שֶׁהַמַּתְחִיל בְּמִצְוָה אוֹמְרִים לוֹ גְּמֹר. מַעֲגְלֵי צֶדֶק. וּמִשֶּׁעַם זֶה הוּא קוֹדֵם לְאָבֵל וּלְמוֹהֵל וּלְיָאר צַייט. מֶגֶן אַבְרָהָם (סק"ז):

(יב) **שֶׁיְּהֵא בֶּן שְׁלֹשִׁים.** שַׁחֲרִית (כג) וּמִנְחָה, [שֶׁהַמַּתְחִיל בְּמִצְוָה אוֹמְרִים לוֹ גְּמֹר. וְיֵשׁ אוֹמְרִים דְּאַף (כד) עַרְבִית שֶׁלְּפָנָיו, אֲבָל הָעַרְבִית שֶׁל הַיּוֹם שֶׁלְּאַחֲרָיו (כה) אֵין שַׁיָּךְ לוֹ]. וְכָתַב הַמַּגֵּן אַבְרָהָם (סק"ז) דְּמִטַּעַם זֶה הוּא קוֹדֵם לְאָבֵל וּלְמוֹהֵל וּלְיָאר צַייט. (כו) וְהָאֲלִיָּה רַבָּה (ס"ק יז) מְפַקְפֵּק בָּזֶה וְדַעְתּוֹ דְּיֵאָרְצַייט יֵשׁ לוֹ לְהִתְפַּלֵּל אַף לְאָבֵל, אִם הוּא מִתְעַנֶּה, וּמִן לַמְנַצֵּחַ דְּגַם בָּזֶה לֹא זִכָּה הַקָּהָל לְשֵׁנִי אֶלָּא רַק בְּעִנְיַן אִם הָרִאשׁוֹן יַעֲמֹד בְּמִצְוָה שֶׁלּוֹ וְלֹא יִפָּסֵד, פְּשִׁיטָא דְּזֶה אֵינוֹ, דְּמַאֵיזֶה הַרְגֵּלִים לוֹמַר שֶׁהָרִאשׁוֹן נֹחַ לָהֶם שֶׁלֹּא יִפָּסֵד לָעוֹלָם וְהַשֵּׁנִי יִפָּסֵד לָעוֹלָם, אֵיפוֹךְ אֲנָא אֲמֵינָא הַשֵּׁנִי נֹחַ לָהֶם, וְכֵיוָן שֶׁיּוֹם שֵׁנִי לָעוֹלָם אֵין חַל בְּשַׁבָּת וְלֹא יִתְבַּטֵּל מִצְוָתוֹ לָעַד לָעוֹלָם מֵעִקָּרָא וְכָזֶה עַל דַּעַת כֵּן, וְאַדְרַבָּה כֵּיוָן דְּכָל חַד אִית לֵיהּ עִלּוּי, זֶה לְפִי שֶׁנִּקְבַּע לְיוֹם רִאשׁוֹן שֶׁהוּא עִקַּר מִן הַתּוֹרָה, וְזֶה אֵינוֹ לַשֵּׁנִי, אֶלָּא שֶׁיֵּשׁ לוֹ עִלּוּי דִּי לָא

(יג) **שֶׁיְּהֵא נָשׂוּי.** דְּמֵיָא דְּכֹהֵן גָּדוֹל שֶׁהָיוּ מְכִינִים לוֹ אִשָּׁה אַחֶרֶת, וְשֶׁתְּהֵיֶה לוֹ אִשָּׁה לְשׁוֹמְרוֹ מִן הַחֵטְא. וּפְשׁוּט דְּאִם מִזְדַּמֵּן לוֹ שְׁנַיִם, אֶחָד שֶׁהוּא בֶּן תּוֹרָה וְיָרֵא חֵטְא וְאֵין לוֹ אֵלּוּ הַפְּרָטִים, וְהַשֵּׁנִי הוּא אִישׁ פָּשׁוּט וְהוּא נָשׂוּי וְיוֹתֵר מִבֶּן שְׁלֹשִׁים, הַבֶּן תּוֹרָה קוֹדֵם: **ב** (טו) **נוֹהֲגִים לְהִתְעַנּוֹת** (ט) (טז) **עֶרֶב רֹאשׁ הַשָּׁנָה.** הַגָּהוֹת: וְהַמַּדְקְדְּקִים נָהֲגוּ שֶׁכָּל אֶחָד מִתְעַנֶּה עֲשָׂרָה יָמִים

(יד) **כָּל הַיּוֹם.** שַׁחֲרִית (כג) וּמִנְחָה, [שֶׁהַמַּתְחִיל בְּמִצְוָה אוֹמְרִים לוֹ גְּמֹר. וְיֵשׁ אוֹמְרִים דְּאַף (כד) עַרְבִית שֶׁלְּפָנָיו, אֲבָל הָעַרְבִית שֶׁל הַיּוֹם שֶׁלְּאַחֲרָיו (כה) אֵין שַׁיָּךְ לוֹ]. וְכָתַב הַמַּגֵּן אַבְרָהָם (סק"ז) דְּמִטַּעַם זֶה הוּא קוֹדֵם לְאָבֵל וּלְמוֹהֵל וּלְיָאר צַייט. (כו) וְהָאֲלִיָּה רַבָּה (ס"ק יז) מְפַקְפֵּק בָּזֶה וְדַעְתּוֹ דְּיֵאָרְצַייט יֵשׁ לוֹ לְהִתְפַּלֵּל אַף לְאָבֵל, אִם הוּא מִתְעַנֶּה, וּמִן לַמְנַצֵּחַ דְּגַם בָּזֶה לֹא זִכָּה הַקָּהָל לְשֵׁנִי אֶלָּא רַק בְּעִנְיַן אִם הָרִאשׁוֹן יַעֲמֹד בְּמִצְוָה שֶׁלּוֹ וְלֹא יִפָּסֵד, פְּשִׁיטָא דְּזֶה אֵינוֹ, דְּמַאֵיזֶה הַרְגֵּלִים לוֹמַר שֶׁהָרִאשׁוֹן נֹחַ לָהֶם שֶׁלֹּא יִפָּסֵד לָעוֹלָם וְהַשֵּׁנִי יִפָּסֵד לָעוֹלָם, אֵיפוֹךְ אֲנָא אֲמֵינָא הַשֵּׁנִי נֹחַ לָהֶם, וְכֵיוָן שֶׁיּוֹם שֵׁנִי לָעוֹלָם אֵין חַל בְּשַׁבָּת וְלֹא יִתְבַּטֵּל מִצְוָתוֹ לָעַד לָעוֹלָם מֵעִקָּרָא וְכָזֶה עַל דַּעַת כֵּן, וְאַדְרַבָּה כֵּיוָן דְּכָל חַד אִית לֵיהּ עִלּוּי, זֶה לְפִי שֶׁנִּקְבַּע לְיוֹם רִאשׁוֹן שֶׁהוּא עִקַּר מִן הַתּוֹרָה, וְזֶה אֵינוֹ לַשֵּׁנִי, אֶלָּא שֶׁיֵּשׁ לוֹ עִלּוּי דִּי לָא

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(מז) מֶגֶן אַבְרָהָם (שם): (יז) שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה (סק"ז): (יח) אַחֲרוֹנִים: (יט) שו"ת תּוֹרַת אֱמֶת (סי' קנח): (כ) חַיֵּי אָדָם (כלל קלח ס"ד) בְּשֵׁם סֵפֶר חֲסִידִים (סי' תשנז): (כא) הַגְרָ"א. **וּכְעֵין זֶה מַשְׁמַע בְּדַרְכֵי מֹשֶׁה** (אות ב), **אַף שֶׁשָּׁם נִזְכַּר מִבֶּן עֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ, הֵיינוּ שֶׁמַּאוּתָהּ הַזְּמַן יַתְחִיל לִלְמֹד סֵדֶר הַתְּפִלָּה וּקְרִיאַת הַתּוֹרָה כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה בָּקִי יָפֶה יָפֶה** כְּמוֹ שֶׁהָיָה צָרִיךְ לִלְמֹד סֵדֶר עֲבוֹדָה מִבֶּן עֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ עַד שְׁלֹשִׁים וּמִשְּׁלֹשִׁים הַתְחִיל לַעֲבֹד, כֵּן מוּכָח בְּכָלְבּוֹ (סי' סה): (כב) דַּרְכֵי מֹשֶׁה (שם). וְשָׁם כְּתוּב בְּלָשׁוֹן זֶה, וּמִצְוָה מִן הַמֻּבְחָר שֶׁיִּהְיֶה לְמַעְלָה מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שֶׁאָז לִבּוֹ נִשְׁבָּר. וְעַיֵּן בְּאֶמֶת תֵּבוֹת אֵלּוּ אֵין לָהֶם שׁוּם בֵּאוּר, דַּהֲלֹא אַדְרַבָּה בֶּן שְׁלֹשִׁים לַכַּח אֵין לִבּוֹ נִשְׁבָּר. וּבְיוֹתֵר קָשֶׁה לְשׁוֹן הַכָּל בּוֹ שֶׁכָּתַב שָׁם, וּמִצְוָה מִן הַמֻּבְחָר מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שֶׁאָז הוּא יְמֵי הַזְּקֻנָה וְלִבּוֹ נִכְנָע וְנִשְׁבָּר יוֹתֵר. וְלִכְאוֹרָה הָיִיתִי או